

სახლი სამშობლოს მიღმა
(რეცენზია ერიკ ემანუელ შმიტის რომანზე „ულისე ბალდადიდან“)

თანამედროვე არაბულ ლიტერატურაში კარგა ხანია ერთ–ერთ ძირითად თემად მიგრანტობა, გადასახლება, სამშობლოს იძულებით დატოვება და ამ მოვლენასთან დაკავშირებული სირთულეები იკვეთება. დასავლეთისა და აღმოსავლეთის – ორი რადიკალურად განსხვავებული სამყაროს შეხვედრა (რაც ამ ტიპის ნაწარმოებებს სდევს ხოლმე თან) ერთ–ერთი უძველესი თემაა, თუმცა დღეს ჩვენს გლობალიზებულ მსოფლიოში უფრო სხვა პრობლემამ წამოიჭია წინ. ეს არის დისკრიმინირებული ადამიანის იდენტობის კრიზისის თემა. ცნობილი ფაქტია, რომ პოსტკოლონიურ არაბულ ლიტერატურაში მთავარი ადგილი ე.წ. „ციხის ლიტერატურამ“ დაიკავა. სირიაში, ლიბანში, პალესტინაში, ერაყსა თუ ეგვიპტეში ბოლო პერიოდის ბევრი მწერალი პოეზიისა და რომანების საშუალებით ცდილობდა არსებული რეჟიმების, ზეწოლის წინააღმდეგ გალაშქრებას. ისინი ციხეში არ ისხდნენ. მათი ქვეყნები იქცა ციხეებად, სადაც წერა ერთადერთ შვებისმომგვრელ საშუალებად რჩებოდა, რადგან როგორც ლიბანელი ლიტერატორი ელიას ხური აღნიშნავს, „მწერლობას ძალუმს სიკვდილთან დაპირისპირება თვითგანახლების სასიცოცხლო ძალის შენარჩუნებად გარდაქმნას.“ „ციხის ლიტერატურის“ უამრავი ნიმუში გაყალბებული რეალობის პირუთვნელად ამსახველ იმ დოკუმენტად მოგვევლინა, საიდანაც საპატიმროებში ამომწყდარი და საერთო საფლავებში დასაფლავებული ათასეულობით ადამიანის ხმა აღწევს ჩვენამდე. „ციხის ლიტერატურისათვის“ ორი მთავარი რამ არის დამახასიათებელი: არეული მახსოვრობა და წერა როგორც პროტესტი, წინააღმდეგობა. გმირი საკუთარი წარმოსახვითი სამყაროს შექმნას ცდილობს, წარსულს აცოცხლებს, თუმცა შესაძლებელია არსებული რეალობა მახსოვრობაზე მეტად იყოს დანაწევრებული. ხსოვნის სამყარო „ციხის“ სამყაროს უპირისპირდება. ბოლოს ეს ბრძოლა „ტუსადის“ შინაგან არსებაში გადაინაცვლებს. სწორედ ასე ხდება თანამედროვე ფრანგი რომანისტიცა და დრამატურგის ერიკ ემანუელ შმიტის რომანის „ულისე ბალდადიდან“ (2008) მთავარი გმირის შემთხვევაშიც. ერაყელი საად საადი ტოვებს ბალდადს, თუმცა პატიმრის ხუნდებისგან ვერ თავისუფლდება. მის წამოსახვაში ისევ წარსული და ბუნდოვანი მომავალი ცვლიან ერთმანეთს. აწმყო მისთვის დროსა და სივრცეში გადაადგილების საშუალებაა. აწმყო არ ღებულობს მას არსად, არც ერთ ქვეყანაში და არც ერთ საზღვარზე. საინტერესოა, როცა აღნიშნულ თემაზე არა არაბი, არამედ ფრანგი მწერალი ამახვილებს ყურადღებას და სვამს კითხვას: ასეთ შემთხვევაში, როცა საქმე პიროვნების იდენტობას ეხება, რა მნიშვნელობა აქვს საზღვრებს?

ბოლო ორი საუკუნის მანძილზე აღმოსავლური სამყაროს წარმომადგენლისათვის აქტუალური იყო კითხვა: როგორ მოვახერხო მოდერნიზება იდენტობის დაუკარგავად? გათანამედროვეება ხომ გადასავლეთურების ტოლფასი გახდა. ბევრ ემიგრანტს უმძიმდა მშობლიური ენით, რელიგიით, ტრადიციებით, სამშობლოში დატოვებულ ახლობლებზე დარდით გაეგრძელებინა ცხოვრება უცხო მიწაზე, რომელიც მას თავისი კანონებითა და შეხედულებებით ხვდებოდა. ემიგრანტი არაბი ტკივილითა და სინანულით ეკედლებოდა დასავლეთის კულტურას. ამ შემთხვევაში კი ჩვენს წინაშეა ერაყელი, რომელსაც ერთი სული აქვს, სამშობლოდან გაიქცეს და ამ დროს იდენტობის დაკარგვისა კი არ ეშინია, პირიქით, საკუთარი თავის პოვნა უნდა. რატომღაც ფიქრობს, რომ ნანატრი თავისუფლება და უზრუნველყოფილი მომავალი მისთვის შორეულ ლონდონშია.

საქმე ის გახლავთ, რომ რომანის მთავარ გმირს ერაყში ცხოვრების დროსაც არა აქვს ჩამოყალიბებული იდენტობის განცდა. ის ცხოვრობს ჩაკეტილ ქვეყანაში, სადაც ადამიანებმა არ იციან, რა ხდება საზღვრებს გარეთ (რაც მოგვიანებით იმაზეც აისახება, რომ დიქტატორისგან გათავისუფლების შემდეგ ახალი სახელმწიფოს შესაქმნელად სრულიად უსუსური აღმოჩნდებიან). საადი ამბობს: „ყოველი ჩვენგანი საკუთარ თავში რამდენიმე განსხვავებულ იდენტობას დაატარებდა... მე თვითონ ვინ ვიყავი? ერაყელი? არაბი? მუსლიმი? დემოკრატი? გვარის გამგრძელებელი? მომავალი მამა? სამართალსა და თავისუფლებაზე შეყვარებული? სტუდენტი? დამოუკიდებელი? თუ შეყვარებული? ყველაფერი ერთად აღებული!“... როდესაც ერაყი გარედან მოსულმა ძალამ „დაიხსნა“, მთავარი გმირის მდგომარეობა კიდევ უფრო გაურკვეველი გახდა: „თუ ის ერაყელი იყო, ნავთობით დაინტერესებული აშშ–სთვის დამპყრობელი უნდა ეწოდებინა, თუ დემოკრატი იყო, სიხარულით უნდა შეგებებოდა მას, ვინც იმ დიქტატორის ჩამოგდებაში დაეხმარებოდა, ყველას სიცოცხლეს რომ უწყამლავდა, თუ მუსლიმის პოზიციიდან მიუდგებოდა საკითხს, ქრისტიანი ბუმის მიერ გამოცხადებული ომი ვერ უნდა აეტანა. ხოლო თუ სამართლიანობისა და თავისუფლების იდეალების ერთგული იქნებოდა, სწორედ ბუმს უნდა გადახვეოდა“ – აქ იკვეთება, რომ მთავარი გმირის იდენტობის პრობლემა დასავლეთში მოგზაურობასთან და სხვა კულტურასთან შეხვედრასთან ერთად არ დაწყებულა. მას არც სურს, რომ ერაყს სამშობლო უწოდოს. გაეროს წარმომადგენელ ქალბატონთან, დოქტორ ცირცესთან საუბრისას (რომელმაც მისი ბედი უნდა გადაწყვიტოს – მიანიჭებენ თუ არა ლტოლვილის სტატუსს), საადი ამბობს, რომ მას არა აქვს სამშობლო, ერაყი არ არის მისი კუთვნილება, ერაყს ის არ უყვარს, ერაყმა ის არ მიიღო. ამიტომ სიტყვა „სამშობლო“ მას შოკავს...

ერაყი თუ არა, არაბული სამყარო მაინც ხომ უნდა იყოს საადისთვის მშობლიური. რატომ არ რჩება კაიროში, სადაც ის „გაეროსთან არსებულ ლტოლვილთა საქმიანობის უმაღლეს კომისარიატში“ გასაუბრებისთვის ჩადის? იქ ხომ არ არის ომი. რატომ ეპოტინება მაინცდამაინც ევროპას? საქმე ისაა, რომ მას მთელი არაბული სამყარო სძულს. არაბული სული მისთვის სადამთან, სიცრუესთან და ფარისევლობასთანაა დაკავშირებული. ამიტომ, როგორც ქალბატონმა ცირცემ აღნიშნა, ლტოლვილის სტატუსი საადს სადამ ჰუსეინის მმართველობის წლებში უნდა ეთხოვა. სწორედ ეს ხდება მიზეზი იმისა, რომ ახლა, როცა აშშ–ის ჯარებმა ერაყი გაათავისუფლეს, როცა ქვეყანა დემოკრატიისკენ მიიწევს და ბედნიერი უნდა იყოს, საადის მოთხოვნა უსაფუძვლოდ ჩაითვლება. ცირცეს თვალში საადი იმ უხერხემლო ერაყელთაგანია, რომელთაც ქვეყნის „გათავისუფლების“ შემდეგაც კი ვერ მოაბეს თავი ახალი საზოგადოების მშენებლობას. არადა, რა უნდა მოსთხოვო ხალხს, რომელსაც ელექტროენერჯია არა აქვს და შიმშილის ზღვარზე იმყოფება? დასავლეთი არ აღიარებს, რომ მისი ჩარევის შემდეგ ერაყში ყველაფერი გამოსწორებისკენ არ მიდის. ცირცესთან გასაუბრებისას კიდევ ერთხელ გამოჩნდება, რომ ჩვეულებრივი ადამიანები სინამდვილეში არავის აინტერესებს. მიუხედავად ასეთი გაუგებარი პასუხისა, დასავლეთში გამგზავრება მაინც საადის ცხოვრების მთავარ მიზნად დარჩა. თუ მამა მას ერაყის დატოვებაში ადანაშულებს – ყველა რომ წავიდეს, აქ ვინლა დარჩებაო – თავად მკაცრად გადაუწყვეტია – არასოდეს დაბრუნდება ერაყში. ამას ცირცესთან გასაუბრების შემდეგაც ამბობს. უკვე მოქმედებს პრინციპით „მიზანი ამართლებს საშუალებებს“ და ათასგვარ უკანონობას სჩადის, მიზანს რომ მიაღწიოს. მისთვის ერაყში დაბრუნება დამარცხებასთან შეგუებას ნიშნავს. ამიტომ თვალი კი არ აეხილება „დასავლეთზე“, პირიქით, უფრო მეტად მისწრაფვის მისკენ.

არადა, ეს ის დასავლეთია, სპარსეთის ყურის ომის შემდეგ სანქცია რომ დაუწესა ერაყს და უამრავი ადამიანი დააზარალა (მაშინაც ჩვეულებრივი ერაყელი არავის

აინტერესებდა), მილიონობით მოქალაქე კი აიძულა, სამშობლო დაეტოვებინა, რათა სხვადასხვა ქვეყნებში ეძებნათ თავშესაფარი. ერაყში ჯერ კიდევ მაშინ გაქრა საშუალო ფენა. საგულისხმოა, რომ ერაყის მთელი ინფრასტრუქტურა, რომელიც მშვენივრად იყო აწყობილი, ქუვეითის ომის დროს დაზარალდა. ამას დასავლეთის მიერ სანქციის დაწესება მოჰყვა, რის გამოც ყველაფერი უკან-უკან წავიდა. აშშ-ის მიერ ქვეყნის „გათავისუფლების“ შემდეგ კი ერაყში აღორძინდა ნავთობის სექტორი, თუმცა ახალი საავადმყოფოები, სკოლები, მუზეუმები და სხვა კულტურულ-საგანმანათლებლო დაწესებულებები აღდგენილი არავის უნახავს. სადამ ჰუსეინის დროს, ყურის ომის შემდეგ ორმოცდახუთ დღეში მოხერხდა ელექტროენერჯის აღდგენა, აშშ-მა კი წლების განმავლობაში ვერ მოახერხა ეს.

საადს, როგორც ბიბლოთეკარის შვილს, დიქტატორის მიერ აკრძალულ წიგნებზეც მიუწვდებოდა ხელი. თუმცა მისთვის სამშობლო და ისლამი სადამ ჰუსეინთან იყო დაკავშირებული. კუთვნილებების იერარქია ხომ ბავშვობიდან ყალიბდება. თითოეული ადამიანი იდენტობას თანდათან იძენს იმ საზოგადოებაში, რომელსაც ეკუთვნის. მოზარდი საადის მიზანი ნებისმიერი საშუალებით დიქტატორის მოშორება გახდა. იმაზეც თანახმა იყო, ამერიკელებს გაეკეთებინათ ეს, აშშ-ის იმ ჯარისკაცებს, რომელთა ენის უცოდინარობას მამამისი სრულიად უბრალოდ შეეწირა. ამგვარად, ერაყის საქმეებში ამერიკელების ჩარევამ შედეგად საადის პირადი ტრაგედია გამოიწვია (დაეღუპა მამა, სიძეები, დისშვილი) და ქვეყანაში მომხდარი ქაოსიც, რაც ადგილობრივ არაბებს ბრალდებოდათ. თავიდან ყველა თანახმა იყო ქაოსზე, ოღონდ მოეცილებინათ დიქტატორი, მაგრამ მოგვიანებით დაფიქრდნენ ასეთი ჩარევის აუცილებლობაზე, სადაც კონკრეტულ დამნაშვეს ვერ დაადებ ხელს, ვერც იმ ამერიკელს, საადის მამა შიშისგან, საკუთარი თავის გადარჩენის ინსტიქტით რომ მოკლა. გარდაცვლილი მამის სულს არ სურს დაჯერება, რომ ის განმათავისუფლებელი ამერიკელების ტყვიამ იმხვერპლა – იქნებ სადამ ჰუსეინის მომხრეები იყვნენო. თავად ხომ ანტიამერიკანიზმის მომხრე არასოდეს ყოფილა. „იქნებ ამერიკელების მიერ ის ბინძურ, ნაძირალა არაბად იქნა აღქმული, რომლის გულისთვისაც ვინ იცის, რამდენი ხნით ამერიკელი ჯარისკაცი თავის ქვეყანას უნდა მოსწყდეს და კიდევ ამდენი მსხვერპლი გაიღოს, ერაყელებს დემოკრატია რომ დაუმყაროს და თან ნავთობი ქაჩოს“...

საადის გაქცევის სურვილი იმდენად ძლიერია, რომ ის მზადაა იცრუოს, ტერორისტი გახდეს. ნებისმიერ ფასად უნდა დატოვოს ქვეყანა, გამარცხული მუზეუმების, გაჩანაგებული ქუჩებისა და დანგრეული შენობების ქალაქი. როგორც ცნობილი ლიბანელი მწერალი, საფრანგეთში მოღვაწე ამინ მაალუფი თავის ერთ-ერთ წიგნში „დამღუპველი იდენტობები“ აღნიშნავს: „რელიგიური ფანატიზმი არ ყოფილა არაბების ან მუსლიმების სპონტანური, ბუნებრივი ან უშუალო არჩევანი. ამ გზას ისინი მაშინ დაადგნენ, როცა ყველა სხვა გზა უკვე მოჭრილი იყო“. საადიც ძალით „იტერორისტებს“ თავს, რადგან ერაყის დატოვების ფული არა აქვს. სამწუხაროდ, ხშირია შემთხვევა, როცა დასავლეთის ჩარევის გამო ეთნიკური თუ სხვა იდენტობები ნაციონალისტ იდენტობებად გარდაქმნება ხოლმე...

ყოველ ადამიანს, რომელიც ტოვებს თავის ქვეყანას, უკეთესი მომავლის იმედი აქვს. საადი გაექცა არაბობას და ვერც კი წარმოედგინა, რომ განსხვავებულ გარემოში „პირწავარდნილი არაბი გახდებოდა“. ის საკნის გისოსებით განაგრძობდა გაქცევას თავისი სამყაროდან, საკუთარი „მესგან“. ბედნიერების განცდას ის მუდამ წარსულში და მომავალში ეძებდა და არა აწმყოში. მან „დაკარგა“ საკუთარი სახელი, წარმომავლობა, გახდა ულისე და... ისევ შეეგუა დამცირებას. მხდალი, პირშიწყალჩაგუბებული, ვითომ ამნეზიით დაავადებული, საკუთარი წარმომავლობის უარმყოფი, ყველაფრის ამტანი

ულისე ეგუებოდა სახიფათო მგზავრობას ბორანით, ითმენდა ძარცვასა და შეურაცხყოფას. როგორც ხშირად ემართებათ გაქცეულებს, ცოტა ხანში მასში სინდისის ქენჯნამ გაიღვიძა სამშობლოს დატოვების, საბუთების განადგურების, მეგობრის დაკარგვის გამო. ის ვეღარ ირგებდა აწმყოში არსებულ ბედნიერებას, ვერც იმას, სიცილიელმა გოგონამ, ვიტორიამ რომ მიანიჭა: „სულ ნაღვლიანი იყო და სევდიანი ფიქრებით დათრგუნული. საკუთარი თავისადმი პატივისცემას ის მხოლოდ ლონდონისკენ სვლის შემთხვევაში განაგრძობდა...“ საადს სურდა, ყოფილიყო ღირსეული მოქალაქე, ემუშავა, საკუთარი ოჯახი შეექმნა, შვილები, გვარის გამგრძელებლები ჰყოლოდა. ნუთუ ეს ასეთი რთული მისაღწევია?! ამ ელემენტარული მოთხოვნების დაკმაყოფილების მსურველი საადი მალტაში, მორიგი პატიმრობისას, ოთხ კედელს შორის გამომწყვდეული ობობას ქსელს აკვირდებოდა და ფიქრობდა: „შენების ჟინით შეპყრობილ ობობას შეეძლო დღენიადეგ ექსოვა თავისი ახალი ადგილსამყოფელი, საჭმელზეც ეფიქრა და სასმელზეც. შეეძლო ოჯახი ნებიმიერ ადგილზე შეექმნა. მე კი – ნურას უკაცრავად, ამოვიჩემე, ჩემი ნავსაყუდელი ლონდონი იქნებოდა. სხვა ადგილის გაგონებაც არ მსურდა. თუ გონიერება შემგუებლობის უნარში მდგომარეობს, გამოდის, რომ ის პატარა ობობა ჩემზე ათასჯერ ჭკვიანი და მოაზროვნე ყოფილა.“ სად გადის ზღვარი შემგუებლობასა და უკეთესი მომავლისათვის ბრძოლას შორის? როგორ უნდა გააკეთო სწორი არჩევანი ისე, რომ პიროვნული ღირსება შეინარჩუნო? თუ ეს ღირსება სამშობლოშიც გელახება და სხვაგანაც, ყველაგან, მსოფლიოს ყველა კუთხეში?

შესანიშნავად აღწერს შმიტი მშობლიურ გარემოს მოშორებული ადამიანის ფსიქოლოგიურ პრობლემებს. საგულისხმოა ენა, რომელიც გლობალიზაციის პირობებშიც კი, როდესაც მსოფლიო დავიწროვებულია და საზღვრები მოშლილი, პიროვნული იდენტობის ერთ–ერთ ძირითად ნიშნად რჩება: „ძნელია წარსულს საბოლოოდ ზურგი შეაქციო და მისკენ არასოდეს გაიხედო. მე ტალღებზე ვტივტივებდი, ვკარგავდი ორიენტირებს. ვგიჟდებოდი იტალიურ ენაზე, რომელსაც ვიტორია ასეთი მოთმინებით მასწავლიდა, მაგრამ განსხვავებული სიტყვების გამოყენება ჩემთვის უკვე ნაცნობი საგნების აღსანიშნავად მათ ნაკლებად რეალურსა და სრულუფლებიანს ხდიდა, უკარგავდა გემოსა და სურნელებას, ისტორიასა და მოგონებებს. ახალი ენით გადმოცემული სამყარო მშობლიურისაგან განსხვავებით ნაკლებად წარმოსადეგი, ნაკლებ საგრძნობი და ბევრად უფრო ძნელად აღსაქმელი მესახებოდა.“ გასაკვირია, რომ ასეთი შეგრძნებების მიუხედავად, საადს არ იპყრობს ნოსტალგია. ამის ნაცვლად მას ეუფლება საკუთარი არარაობის შიში: „ნეტა სხვა ქვეყანაში დავბადებულებიყავი და სხვა ენა და რწმენა მქონოდა... ევროპელს ხომ ეს ყველაფერი მემკვიდრეობით ერგო, არაფერი გაუკეთებია, გაუმართლა...“ თუმცა, ვინ იცის?! იქნებ, როგორც საადის მეგობარი და თანამგზავრი ბუბა ამბობს, „დასავლეთშიც არიან დიქტატორები, უბრალოდ ისინი ღიად არ ჩანან ისე, როგორც აღმოსავლეთში.“

საინტერესოა, რას ფიქრობს დასავლეთზე ევროპაში ჩასული არალეგალი: „ბოლო საუკუნეების განმავლობაში ევროპელები ყველაგან დადიოდნენ, სადაც მოეპრიანებოდათ, ვაჭრობდნენ, სადაც მოეპროანებოდათ, ქურდობდნენ და მამამაღლობდნენ, სადაც მოეპრიანებოდათ... თხრიდნენ, აშენებდნენ, სადაც მოეპრიანებოდათ, მრავლდებოდნენ კურდღლებივით, სადაც სურდათ... არც ზოგიერთი ქვეყნის კოლონიზაციას თაკილობდნენ. ახლა კიდევ, აბა, შენ გაბედე და ფეხი შედგი მათ ტერიტორიაზე!... მათგან განსხვავებით, საზღვრის გადალახვას თოფ–იარაღით გაძეგბილი არ ვაპირებ, არც ჯარისკაცების ლაშქარი მომყვება უკან, არც კეთილშობილ მისიას ვარ ამოფარებული და სხვისი ენის, კანონებისა და რელიგიის შეცვლა მაქვს განზრახული. არა, ბატონებო, მე მათ არ ვიპყრობ. არც რამის გადაკეთებას ვაპირებ. უბრალოდ, მსურს ჩემთვის ერთი მტკაველი

მიწა მოვინიშნო და ისე მოვეწყო, რომ არავინ შევაწყობო.“ მეორე მხრივ, კეთილგანწყობილი ევროპისთვის ამდენი არალეგალი დიდ ტვირთადაა ქცეული. ევროპელებისთვისაც მომაბეზრებელი უნდა იყვნენ უკანონო, ენის უცოდინარი და უქონელი, არაფრის მაქნისი და შემაწუხებელი ადამიანები, პარაზიტები, ზოგიერთ მათგანს მუშაობაც რომ ეზარება. თუმცა ალბათ მანც გაუმართლებელია ის გულგრილობა, რომლითაც მათ ევროპაში ხვდებიან. ისინი ფაქტობრივად არ არიან ადამიანებად აღქმულნი. ყველაზე რთული ასატანი თანაგრძნობისა და თანაგანცდის არქონაა.

და მაინც, ფრანგი მწერალი საად საადს ათქმევინებს: „როცა საფრანგეთის მიწაზე შევდგი ფეხი, ბედი ჩემს მიმართ მეტად ღმობიერი და შემწყნარებელი მეჩვენა...“ თუმცა რა გითხრათ... მთავარი ისაა, რომ ყველა ქვეყანაში არიან გულისხმიერი ადამიანები, როგორცაა ლტოლვილების ბედით შეწუხებული ფრანგი პოლინა, მაქსი, ის იტალიელი ოფიცერი, საადს პატიმრობიდან გაქცევაში რომ ეხმარება, დოქტორი შელკერი, რომელიც არალეგალების დასახმარებლად ყველაფერს აკეთებს. რთულია გამიჯნო ცალკეული ადამიანების საქციელი ქვეყნებისაგან. აქ ისევ მაალუფის „დამღუპველი იდენტობები“ გაგახსენდება: „თითოეულ ადამიანი ერთი კერძო შემთხვევაა – რთული, ერთადერთი, შეუცვლელი მთლიანობა. ყოველი ადამიანი განსხვავებულია. არ არსებობს სრულიად იდენტური პიროვნებები. ჩვენ კი გამარტივების მიზნით სრულიად განსხვავებულ ადამიანებს ერთი და იმავე სიტყვით ვაერთიანებთ: „სერებმა დახოცეს“, „ინგლისელებმა დაარბიეს“, „არაბები უარს აცხადებენ“ და სხვ.“ დამყუპველია ნებისმიერი იარლიყი. არასწორია, როცა არსებობს „ჩვენ“ და „ისინი“, სადაც „ჩვენ“ აუცილებლად უდანაშაულოა და „ისინი“ – უცილობლად დამნაშავენი.

ნაწარმოებში უჩვეულოა ის, რომ ერაცელი საადი თავის ამბავს პირველ პირში გადმოგვცემს. მისი განცდებისა და შთაბეჭდილებების „ავტორი“ კი ფრანგია. რომანი ისე მთავრდება, რომ ულისეს საერთოდ არ უჩნდება უკან დაბრუნების სურვილი, არ უჩნდება ნოსტალიგია. თითქოს მამასთან ერთად თავისი ისტორიაც დაასაფლავა. საინტერესოა, ასეთივე ფინალი ექნებოდა თუ არა ნაწარმოებს, მისი ავტორი არაბი რომ ყოფილიყო. მართალია, დღევანდელ მსოფლიოში საკუთარი თავისა თუ ადგილის პოვნა მეტად მნიშვნელოვანია, მაგრამ ნუთუ ეს წარსულის დავიწყებით მიიღწევა?! საადმა მთელი გულისყური ღონდონს და იქ დაწყებულ ახალ ცხოვრებას მიაპყრო. და განა მან საკუთარი „მე“, ერაყში რომ შეებლალა და გზად სულ რომ დაეკარგა, იპოვა ინგლისში?! ულისე ხომ ვერ გაინგლისელდა და ვერც ინგლისელებში გაერია – ის ინგლისში ჩამოსულ ემიგრანტებს მიეწება. მიუხედავად ამისა, მას არ დაუკარგავს იმედი. საად საადი ხომ არა მხოლოდ „სევდიან სევდიანს“ (ინგლისურად), არამედ „იმედ იმედს“ (არაბულად) ნიშნავს: „სამი ათასწლეულის წინ ერთი ადამიანი, სახელად ულისე, ომმა ძალიან, ძალიან შორს რომ გადაისროლა, შინ დაბრუნებაზე ოცნებობდა. მე კიდევ პირიქით, ომით გავერანებული ქვეყნის დატოვება მქონდა აკვიატებული. ვიმოგზაურე. გზად ურიცხვი წინაღობის გადალახვა მომიწია. მე ულისეს სრული ანტიპოდი გავხდი. ის სამშობლოს უბრუნდებოდა, მე იქიდან გავრბოდი. მას გზა აქეთ ედო, მე – იქით. ის ილტვოდა იმ ადგილისკენ, რომელიც ასე უყვარდა, მე მსურდა საძულველ ქალაქს გავმიჯნოდი. მან ზედმიწევნით უწყოდა, სად იყო მისი ადგილი, მე ჯერ კიდევ ვეძებ ნავსაყუდელს. მისთვის წარმოშობის წყალობით ყველაფერი იყო განსაზღვრული, წინ უნდა ევლო თავაწეულს და ერთ მშვენიერ დღესაც დამსახურებულად ბედნიერი უნდა გარდაცვლილიყო. მე ჩემს სახლს სამშობლოს მიღმა, სხვაგან, სადღაც უცხოეთში ავაშენებ. მისი ოდისეა ნოსტალიგიით იყო გაჟღენთილი. ჩემი კი მომავლის იმედით სუნთქავს.“

„ულისე ბაღდადიდან“ საინტერესოა მისი ავანტიურული ხასიათის გამოც. თხრობა საკმაოდ დინამიურია. წიგნი ერთი ამოსუნთქვით იკითხება, რაც მხოლოდ ერიკ ემანუელ

შმიტის ოსტატობის დამსახურება არ უნდა იყოს. ამაში შესანიშნავ მთარგმნელს მერაბ ფიფიას უდავოდ დიდი წვლილი მიუძღვის. ბაღდადელი ულისეს ამბის გაზიარება დაგვეხმარება, უკეთ გავიაზროთ არა მხოლოდ საერთოდ, 21-ე საუკუნეში საკუთარი ადგილის მამიებელ, ყარიბობით დაღლილ ადამიანთა ხვედრი, არამედ უცხო ქვეყნებში ნებაყოფლობით ლტოლვილად ჩაბარებული ქართველების მდგომარეობაც.